

gyar lényeghez és karakterhez hozzáilleszse.

De nemcsak az a feladata, hogy a művészeket a magyar művészetnek megnyerje, hanem az is, hogy a közönséget is, a mely támasza legyen az új demokratikus szépművészetnek, a magyar művészet táborába gyűjtse. Ezért rendez a társulat nemcsak a fővárosban, hanem a vidék kiválóbb városaiban is kiállításokat, a melyeknek nemcsak az a hivatásuk, hogy a közönség ízlését általánosságban fejleszszék, hanem az is, hogy a magyar nemzeti stílusnak, a magyar nemzeti művészetnek propagandát csináljanak.

Szegeden érzésben és gondolkodásban tősgyökeres magyar lakossághoz fordulunk. Bárha itt keletkezne olyan forgószél, a mely a magyar nemzetet minden idegen módtól, minden idegen jellegtől megszabadítaná. Csak akkor, ha ezt elértük, ha nemcsak a nyelvünk, a gondolkodásunk és érzésünk lesz magyarrá, hanem a munkáink és tetteink is, teljesülhet Széchenyi jóslata: „Magyarország nem volt, hanem lesz“. Mert hadd mondassék meg még egyszer, hogy „Tettében él a nemzet, nemcsak a nyelvében.“

Diner-Dénes József.

A SZEGEDI KIÁLLÍTÁS.

Az a rohamos fejlődés, a melynek Budapest a kiegyezés után színhelye lett, mintha az egész ország erejét fölszívta volna: vidéki városaink, a melyek közül nem egynek az élete a múlt század derekáig jóval pezsgőbb volt, mint mai fővárosunké, fejlődésükben megakasztattak, sőt többnyire hanyatlásnak is indultak. A magyar faj életrevalóságának a fényes jele, hogy jóllehet a falusias Buda és Pest világvárosi konturjainak a megalkotásához és kitöltéséhez az egész or-

szág java erőinek a közreműködésére volt szükség, alig két évtized múlva, hogy a más népek történetében is páratlan összpontosításnak megfelelően fejlődésükben megakadtak, vidéki városaink jórészt ismét talpra állottak, sőt fejlett városi élet keletkezett nálunk oly helyeken is, a melyek ilyennek történelmi viszontagságaink miatt évszázadokon át megszűntek volt színhelyei lenni.

Egész sorával dicsekedhetünk ma a vidéki városoknak, a melyek modern fejlődése ha egyelőre nem is versenyezhet, de lépést tart a fővároséval s a melyek külső élete nem kevésbé eleven mint a hazánknál előrehaladottabb külföldi országok vidéki nagy városaié. Míg azonban ez utóbbiak zöme társadalmi és közgazdasági jelentőségén kívül kulturális szempontból véve is mindmegannyi jelentős gócpont, a mi vidéki városaink kulturális szerepe jóval jelentéktelenebb, mint a minő a fővárosunkéval helylyelközzel szinte vetekedő külső életüknek megfelelne.

Különösen a kultura legszebb virága, a művészet az, a melynek vidéki nagy városainkban alig van eddigelé tenyéryni megművelt talaja. Ennek oka ismét viszontagságos múltunkban rejlik, mely művészeti hagyományainkat megsemmisítette. A korunk tehnikai haladásával karöltve fölburjánzott művészeti szurrogátumok nálunk ez oknál fogva nagyobb mértékben rontották meg a közízlést, mint bármely más nyugateurópai országban. Semmi sem természetesebb, mint hogy a magyarság a művészetet fölösleges fényűzésnek kezdte tekinteni s közállapotaink évszázadokon át oly súlyos voltánál fogva amúgy is rég fonnyadó virágai szinte végkép elhervadtak.

A modern magyar művészetet szinte mesterséges eszközökkel kellett megalkotni s mint jóformán egész modern kulturális életünknek, úgy ennek is mindmáig Budapest a kizárólagos színhelye. Természetes létföltéte: a közönség közszükségletképen nyilvánuló mű-

pártolása itt sem olyan, hogy egészséges és tartós fejlődésnek a kizárólagos alapjául szolgálhatna. Lelkes férfiak társadalmi buzgólkodásának, az államtól támogatott művészegyesületeink fáradhatatlan tevékenységének azonban sikerült elérni azt, hogy az általános közöny fővárosunkban megtört s a közönség és a művészet kölcsönhatása, az igazi művészi élet e legfontosabb jelensége, már is szembe-tűnő módon nyilvánul.

A főváros közönsége azonban még nem az egész magyarság, s bár ízlése, érzülete, fölfogása országszerte mértékadó, a vidéken is szunnyadnak erők, a melyek hathatós közreműködése esetén kulturánk tartalmasabbá válik. A művészet terén ez erőket eddigelé csak egyoldalúan aknázták ki, a mennyiben hol kisebb, hol nagyobb tehetséggel megáldott vidékiekből toboroztuk össze művészi gárdánk javát. Ez pusztán itt lelvén meg működésének a föltételeit, elenyészően csekély kivétellel Budapesten telepedett le s a főváros miliójének, közönségének a hatása alatt áll, még akkor is, ha külföldi tanulmányait önállóan fölhasználva a vidékről merít tárgyat és hangulatot.

Ez az oka annak, hogy az igazat megvallva eddigelé csak budapesti művészetéről beszélhetünk. Valóban magyar művészetéről csak akkor lehet majd igazán szó, ha ennek mozgalmából az egész ország, a főváros és a vidék egyaránt, kiveszi részét, ha művészetünket az egész nemzet érdeklődése istápolja, fejlődését a körültekintő gondossággal helyes útra terelt közlés irányítja.

A képzőművészetünk iránti érdeklődés országszerte való fölkeltésének s a közízlés javításának és fejlesztésének a legjelentősebb és legközvetlenebb hatású eszközei a vidéki műkiállítások. A festészet és szobrászat alkotásaiból a legutóbbi időkben a vidék nem egy városában sikerrel rendeztek ilyeneket. E siker élénk jele vidéki közönségünk nemesebb ideálok iránt való fogékonyságának s biz-

vást sarkalhatta a Magyar Iparművészeti Társulat vezetőit arra, hogy az irányításuk mellett dolgozó mesterek alkotásainak a javát az ország nagyobb vidéki városaiban bemutassák.

Művészi iparunk első vidéki kiállításának a színhelyéül Szeged városát szemlélte ki, az Alföld ez eleven, mozgalmas metropolisát, a mely egészséges, pezsgő társadalmi életén kívül, a kulturális tevékenység terén is nem egy fényes jelét adta annak, hogy tisztában van nagyvárosi jelentőségével s föladatával, a melyre a nemzet közjavának a gyarapításában, erkölcsi, szellemi és anyagi haladásának az előmozdításában hivatott.

Kiállításunk befogadására Szeged város közönsége, a mely művészi iparunk első vidéki debutje iránt előzetesen élénk érdeklődést tanusított, közművelődési palotáját engedte át, a melynek öt termében az Iparművészeti Társulat kebeléből kiküldött bizottság a szegedi képzőművészeti egyesület közreműködésével könnyen áttekinthető módon, ízléses és változatos csoportosítással helyezte el a javát annak, a mit mestereink a legutóbbi két év alatt az iparművészet terén alkottak. Az iparművészetünk jelen állását feltűntető s a lehetőség szerint művészi hatású intériőrök képében csoportosított munkákon kívül, a kulturpalota lépcsőházában iparművészeti iskolánknak a párisi kiállításon bemutatott mintagyűjteménye nyert elhelyezést. A kiállítás így a rövid, de annál küzdelmesebb múlt árán elért s külföldön is elismerést aratott jelen állapota mellett biztató perspektívát nyit iparművészetünk jövőjébe is.

Iparművészeti iskolánk gyűjteményének a részletes ösmertetésével e folyóirat ismételten is foglalkozott; beható méltatását ennél fogva bizvást mellőzhetem. A tárlat többi részében is sok az ösmert dolog, a mint hogy rendezői a kiállítás helyét és célját tekintve igen helyesen nem is kivánták mestereinktől, hogy merő újdonságokkal vegyenek részt

benne. Mindazonáltal ilyen is bőven akadt itt, sőt egy-két igazi meglepetés is, a mely iparművészetünk egészséges fejlődésébe és életrevalóságába vetett hitében bizonyára meg fog erősíteni minden elfogulatlan műbarátot s egyben arról tanuskodik örvendetes módon, hogy mestereink immár nem pusztán a jelentősebb erkölcsi és anyagi sikerrel eddig elé még csak fővárosunkban kecsegtető kiállítások alkalmából feszítik meg erejüket, mint még pár év előtt is, hanem szakadatlanul magasra törő, új utakat kereső, állandó és intenzív munkásságot fejtenek ki műhelyükben.

Mint természetszerűleg minden műkiállításon, úgy a szegedibe is útat lelt egy-két gyöngébb darab, általában véve azonban színvonala talán még előkelőbb, mint a számra nézve jóval gazdagabb s így kevésbé sikerült munkákban is inkább bővelkedő budapesti tárlatainké.

A szegedi kiállítás színvonalát nagyban emeli a király ő felsége tulajdonában levő műtárgyak csoportja s az Országos Iparművészeti Múzeum ide küldött válogatott gyűjteménye modern műtárgyakból, a melyeknek tanulságos pendantjául szolgálnak Herpka Károly régi ötvösművek után készült galvanoplasztikai másolatai. A királyunk részéről átengedett műtárgyak sorában látjuk Horti Pál régies színhatású, modern formájú, zománcozott díszű ékszerládikáját, Rintel Géza nemesbővízzel készült népies motívumokkal díszített, modern ízü ezüst írókészetét, néhány szabadísznek való pompás szoborművet, több zománcozott és ötvösmunkát. A székesfőváros által följánlott két hódoló felirat zománcozott díszű kötésével egészíti ki e csoportot. Ez utóbbi két munka láttára alighanem másnak is eszébe jutott, hogy a fővárosunk birtokában levő műipari tárgyak minél nagyobb számban való átengedése vidéki kiállításainkra már csak azért is üdvös volna, mivel műpártolás dolgában ottani törvényhatóságainak is buzdító például szolgálhatnának, a mire úgy látszik nagy szükség van.

Az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum gyűjteménye nagyrészt annak a javából áll, a mit a kis plasztika nálunk a legutóbbi két fővárosi műiparkiallításán bemutatott. A magánkiállítók túlnyomó része szintén ösmert alkotásokat küldött be, a melyeket azonban többnyire néhány új és általában örvendetes haladásról tanuskodó munkával gyarapított.

A műasztalosok közül Bodon Károly tanuskodik nagy haladásról, a kinek különösen hálószoza-berendezését nemcsak butorai ízléses, egyszerű s modern formájáért, de olcsóságáért is ki kell emelni. Diszkrét módon előkelő a hatása Mahunka Imre hálószozájának, gondos technikájánál fogva tűnik föl Zimonyi György hasonló célú szobaberendezése, a melyet magyaros motívumokkal kevert s kellő mérséklettel alkalmazott faragványok díszítenek. Nagyobb szabású s kellő színvonalon álló munkákkal Budapestről még a Butorcsarnok-szövetkezet s Thék Endre (zongora és pianino) szerepel.

Egy-két választékos, de ismert darabbal még számos fővárosi műasztalos vesz részt első vidéki tárlatunkon. Valamennyinek erős versenytársa akadt a szegedi műasztalosok sorában Lengyel Lőrincben, a kinek ebédlője az Iparművészeti Társulat legutóbbi pályázatán ezekkel első díjat nyert Raffay László tervei nyomán alkotta meg s hálószozájával is méltán sorakozik a szintén akkor, de első díjjal kitüntetett Bodon-féle hálószoza mellé. Ezek a pályadíjnyertes intériőrök a fővárosi műasztalosok kivitelében a legközelebbi iparművészeti kiállításon Budapesten is láthatók lesznek. Épp azért művészi értékükre vonatkozólag ezúttal csak annak a konstatálására szorítkozunk, hogy a kereskedelmi miniszterium segítségével kitűzött pályázat, a melynek célja művészi, de polgári igényeknek megfelelően olcsó bútorok tervezése volt, nemcsak a papirosra vált be, de a valószínűleg is s a mindennapi életben bizonyára szintén mihamar éreztetni fogja üdvös eredményeit.

A bútorok a szegedi kiállításon a kulturpalota négy kisebb termét töltik meg, a képet, a melyet intériőrök módjára csoportosítva nyújtanak, még változatosabbá teszik az ezek keretébe illeszkedő s az iparművészet különböző ágait képviselő díszítő rendeltetésű mütárgyak. Igazán feltűnésre méltó Mirkovszkyné Greguss Gizella égetett bársony függönye, a melyen kívül a rendkívül leleményes és ötletes művésznő finom ízlésre valló, modern színvonalon álló, változatos alkotásainak egy egész gyűjteményével külön is szerepel. Ez utóbbiban szintén égetett bársonyból készült gyönyörű bál-bársonybelépője a legszebb, a melynek fényes sárgásbarna alapján pompásan érvényesül a beégetett tompított tónusú rajz pávaszemekkel átszótt lendületes vonalainak a ritmikus játéka.

Mintaszerű még Mirkovszkyné fehér-selyem napernyője, a melyet leheletszerű finomsággal, akvarell-modorban festett virágokkal hintett tele, oly sajátos eljárást követve, a mely a színeket az idő viszontagságai ellen megóvjá.

Az Iparművészeti Társulathoz való szorosabb csatlakozás esetén szép reményekre jogosít a szegedi államilag segélyezett nőipariskola, a melynek gyűjteményes kiállítása már most is kitűnő technikai vezetésről tanuskodik. A művészi igényeknek is megfelelnek Polyák Mariska és Nedomaczky Koviana hímzései, Arany Irén csipkelegyezője. Karaszky Piroska selyemmel hímzett magyar stílusú párnája, mely Sebestyén H. terve nyomán készült, rajzban ügyes, színezésében azonban kissé erős; ugyanez áll Ujváry Ilonka hímzett székéről, a mely a kézi ügyességnek valóságos remeke, de a modern iparművészet elveinek ellene mond, mivel strukturájában és díszítésében egyaránt oly kényes, hogy még ünnepies alkalommal való használatra sem alkalmas. Budapestről Konderth Mária és Sebestyén Arthurné szerepel művészi kézimunkákkal, Gyarmathy Zsigáné varrottásokkal, a melyeken kívül a textil-

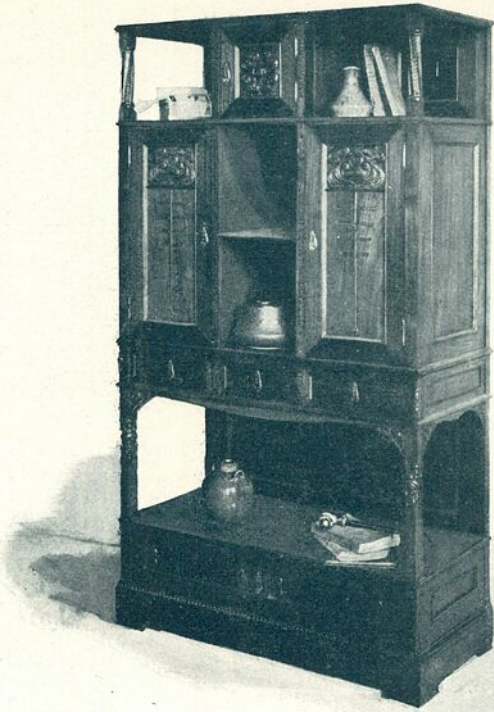
művészetet itt még Kovalszky Sarolta, a pozsonyi szövőiskola s a torontáli szőnyeggyár képviseli általánosan ismert szövött alkotásaival s Kabay Dánielné csomózott selyemmunkáival.

A bőrművesség terén szép haladást mutat Nagy Sándor, aki merész tárgyait most már vonalaikban is sikeresen egyszerűsítette úgy, hogy a bőrmetszés technikájának megfelelnek. Stílszerű tervezeteinek pontos kivitele Fischhof Jenőt dicséri.

Vasmű aránylag kevés került a szegedi kiállításra. Sárváry Jánoson kívül csak a pozsonyi Marton állított ki e nemben figyelemreméltót. A szegedi állami fa- és fémipari szakiskola néhány gondos kivitelű kovácsolt vas gyertyatartóval, domborított rézművel s egy ügyes besztású, egyszerűbb formájú könyvszekrényvel szerepel. Nem mindenben helyeselhető a hőmezővásárhelyi agyagipari gyakorló műhely iránya, illetve mintáinak a megválogatása. Ez az intézet egész sor rajzban biztos és technikájában korrekt agyagedényekkel szerepel. Ezek anyaga és formája azonban nem harmonizál, színhatásaik sem összhangzó. Bármily bravúros technikájuk, az egyszerű fehér mázas agyagnak nem felelnek meg a komplikált formák, a melyeket az edények mutatnak. A komplikált formákkal ismét a népies díszítés ellenkezik; motívumai nem simúlnak hozzájuk. Hogy ez utóbbiak fölfrissítésének s általában elkorcsosulásnak indult népies agyagművességünk új életre keltésének mi a módja, azt szintén a szegedi kiállításon s ezúttal először Gróh István mutatja be Urbán András roznyói fazekasnak agyagedényein, a melyeket ez vezetése alatt készített.

Gróh István, a budapesti iparművészeti iskola jeles fiatal tanára, a kereskedelmi miniszter megbízásából több felvidéki fazekasmestert keresett fel, hogy a konvencionális hálójából kivezesse s egyszerű eszközeinek megfelelő, de művészi irányba terelje munkásságát. Fára-

SZIVARSZEKRÉNY.
TERVEZTE WIEGAND EDE.
KESZÍTETTE NAGY JÓZSEF.

TEKÉZŐ ASZTAL.
LEFKOVITS ÉS TÁRSÁTÓL
BUDAPEST.

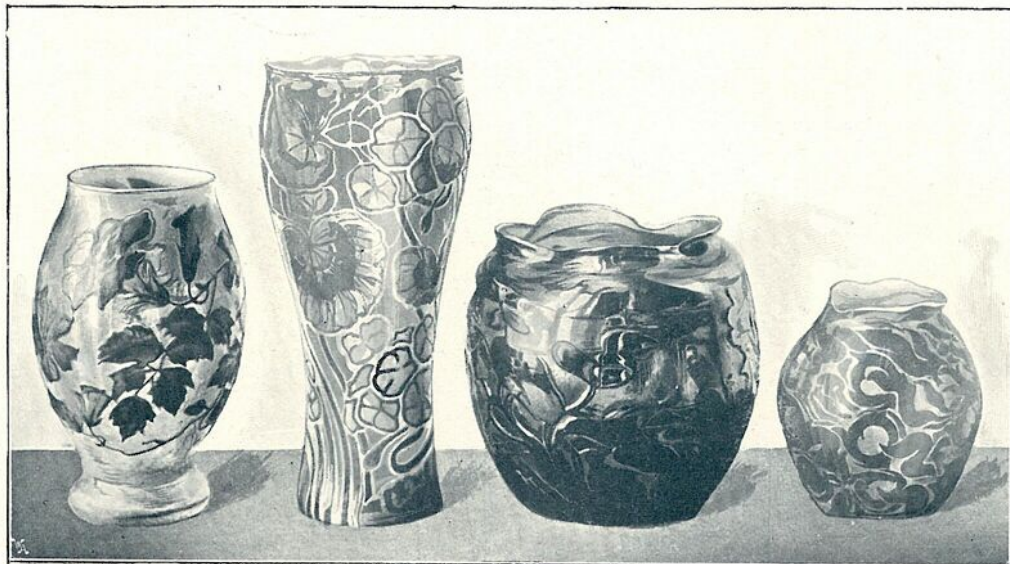

KÖNYVSZEKRÉNY.
TERVEZTE IFJ. RAINER KÁROLY.
KÉSZÍTETTE RAINER KÁROLY.
SZEGED.

SZALONSZEKRÉNY.
TERVEZTE FARAGÓ ÖDÖN.
KÉSZÍTETTE ZWICKL ADOLF.
SZEGED.

TÖBBRÉTEGŰ MARATOTT ÜVEGEDÉNYEK.
SOVÁNKA ISTVÁNTÓL, ZAY-UGRÓC.

RAPOPORT-FÉLE ZOMÁNCOS MUNKÁK.
KIÁLLÍTJA A „MAISON MODERNE“ BUDAPEST.

dozásának első eredménye a feljebb említett edénysorozat, a mely modernebb formáin kívül díszítő motívumaiban is valóságos megújodást mutat. Lényegükben véve a motívumok a régiek, csak nagy mértékben megfinomodtak s fölfrissültek, a természetes eredetük jobban van hangsúlyozva rajtuk, mentek a heraldikai stilizálástól, a mely, mivel figyelmen kívül hagyták a természetet, fazekasaink ornamentikáját konvencionális módon megmerevedetté tette s arra ragadta őket, hogy az így elveszett művészi hatást rikító vonásokkal pótolják. Ez utóbbiaknak a Gróh tervezetei nyomán készült agyagedényeken nyoma sincs többé; a jeles mester azonban az ellenkező véglet felé sem akart közeledni az anyag, a technika és a forma harmóniájának a rovására. Urbán fazekas edényei távolról sem oly előkelő hatásúak, hogy a szalonokba díszül ajánlhatnók; de ha helylyelközzel a mester keze a rajzban nem is biztos, naiv, üde hatású díszítésüknél többnyire helyes formájuknál fogva alkotásait bizonyára a legkényesebb ízlésű műbarát is méltatni fogja arra, hogy ezekkel előszobáját, konyháját díszítse s ily módon az ízléstelenségekkel szemben a művészi szellem újabb tért hódít majd oly körökben, a melyekhez eddigelé még bajosan férközhetett. Ez utóbbi oknál fogva foglalkoztam e látszólag jelentéktelen agyagmintákkal behatóbban s a szegedi kiállításon résztvevő, de eddig nem említett jeles mesterek, a kik, azt hiszem, maguk is a jó ízlés apostolainak tartják magukat, bizonyára nem fogják rossz néven venni, ha — terem kimerülvén — alkotásaikról rövidebben emlékezem meg, mint a hogy megérdemelnék. A fejlettebb agyagművességet a Zsolnay-gyár pompás eozin-edényei képviselik kiállításunkban. A művészi üvegedények sorában ezúttal is Sovánka többretegű marattott s színpompájukban újabb haladásról tanúskodó műveié az elsőség. Az első magyar üveggyár részvénytársaság herencsvölgyi hutájából nagy bravúrral készült

köszörült kristályedényeket küldött Szegedre, a melyek bizvást fölvehetik a versenyt az ilynemű külföldi importtal, a melyeknél azonban jóval művészebb, stílus szempontjából harmonikusabb hatású az a két hengeres formájú, domború motívumokkal élénkített tompafényű és ibolyaszínű díszedény, a mely szintén onnan került ki. Ez utóbbi irány követése volna művészi szempontból a fontosabb, mivel ez felel meg jobban az anyag természetének s művészi feldolgozásának. Az üvegmozaik jeles művelője, Róth Miksa, néhány régibb munkáján kívül, újabb hatások kieszeléséről számol be. Lapos lombdízű mozaikívmezőjén az ebből kiemelkedő opaleszens üvegből készült domború granátalma motívumainak a hatása gyönyörű; szép hasonló szabású cseresznye-frieze is, míg magyaros liliomsora kissé szürszagú, színezésében nem harmonikus. A zománcművesség terén Rapoport nagyobb méretű rézedényeken sajátos technikájával új hatásokat keres. Munkáit Spiegel Frigyes, a Maison moderne vezetője terjeszti s állította ki Szegeden. Hibján és Roger szintén kvalitásos s a megszokott színvonalon álló zománcoos ékszerekkel szerepel. Még azoknak is, a kik első szereplése óta nagy várakozással viseltettek működése és fejlődése iránt, nagy meglepetést szerzett Huber Oszkár, a ki sajátos hatású craquelézománccal a legutóbbi iparművészeti kiállításon tűnt fel. Ily módon díszített s helylyelközzel újabb alakzatokat mutató csészéin és tálcaín kívül Szegeden egész sor modern szabású pompás zománcoos násfával szerepel. E művei egyaránt meglepnek rajzuk lendületes és természetes voltával s gyönyörű, friss színhatásukkal. A modern francia ötvöség befolyását nem lehet elvitatni ezektől a násfáktól, a melyek enyhén stilizált virágai azonban sok eredetiséggel és természetességgel formálódnak szebbnél szebb csokrokká, zománcoos felületük összhangzó színakkordja pedig oly üde és

friss, hogy már ez magában véve is megkülönbözteti Hubert alkotásait színhatásaikban többnyire betegesen bágyadt idegen mintaképeitől. A melleleg mondván rendkívül mérsékelt áron közrebocsátott Hubert-féle násfákra, mint sajátos alkotásaira büszke lehet a magyar iparművészet, a mely számottevő csak addig marad, a míg a megkezdett úton haladva s korával lépést tartva európai színvonalon áll. Erről az útról mestereinket aligha fogja eltéríteni avatatlanok disszonáns hangja, a minőt Szegeden is hallottunk. Az Alföld metropolisának művelt közönségét az avatatlanok e lármája szintén nem tévesztette meg s így a szegedi kiállításnak bizonyára meglesz az az eredménye, a melyet rendezői joggal reméltek.

Divald Kornél.

A BÉCSI MINIATÜR-KIÁLLÍTÁS.

Az osztrák székváros minden nyáron gondoskodik magának vonzó erőről, melylyel idegenforgalmát emelheti s az érdeklődők figyelmét magára terelheti. Tavaly ilyenkor a Gutenberg-kiállítás alkalmosságát ragadta meg, most, július 21-én a csendes Kaiser Josephsplatz udvari könyvtár termei nyitak meg ismét, hogy rejtett kincseik legrejtettebbjeit tárják fel a közönségnek, azokban a kézirat- és miniatűr-gyűjteményekben, melyeket a Habsburgok világhatalma századokon át összehalmozott és gyarapított.

A közönség ma már keveset tud erről az elfeledett művészetről, a miniatűr betűfestésről, melyet a középkoron át homályos celláikban a világ örömeiről lemondott szerzetesek oly sok türelemmel, annyi aprólékos gonddal gyakoroltak mécsaik szemrontó fénye mellett. Pedig a könyvsajtó feltalálása előtt ezek

a másoló barátok nemcsak a művelődés terjesztésében szereztek maguknak érdeket, de az illusztráló művészet egy önálló ágának vetették meg alapját s emelték azt oly tökélyre, melynek csodás technikai alkotásai utólérhetlenek azóta s eredeti frissességükben maradtak maig is fenn.

Álljunk meg csak a Karabacek udvari tanácsos által rendezett s a díszes udvari könyvtári épület egész termékét elfoglaló gyűjtemény körüli szemlélésben, mindjárt az első üvegszekrény előtt, mely a biblia első sorozatos ábrázolását foglalja magában, a híres bécsi „Genesis“ töredékét. Két tuczat bibor pergamen levél, arany-ezüstös unciál-írással, színesen illusztrálva, s keletkezésében az V-ik századig nyúlva vissza. A keresztény és római felfogás sajátos keverékét mutatja, hogy József egy római köpenyt hagy vissza Potifár kezeiben. Érdekes a VI-ik század kezdetéről a két Dioscorides-codex is, számos gyógyfű ábrázolatával. Egyik címlapon a császári Juliana trónol. Az evangeliáriumok között egy gazdagon illusztrált kötet, Márk evangelista méltóság alakjával s a szöveg számos apró, színes nőábrázolataival. Valódi szecesszió egy középkori kolostorból. Azután remek biborkódexek, egy tipikus kánonlap (a szentháromság) majd kopt, örmény, ó-szláv kéziratok, tökéletes byzanci ornamentikával.

Gyönyörű példányok maradtak fenn a Karolingok idejéből is, melyekbe ír szerzetesek szőtték be ábrándos lombfonásaikat az ó-keresztény cirádák közé. Ott van képviselve Dagulf, a ki Nagy Károly parancsára Hadrian pápa számára a zoltárokat ritka művészettel másolta és díszítette.

De magában Ausztriában is, p. o. Salzburgban, korán látjuk a miniatűr-festészetet virágzásra jutni, majd a XII-ik századdal önállóan fejlődni s a XVI-ik századdal tetőpontját érni el. A technika minden nemét egyaránt művelik, így a trienti dóm misekönyve, mely a reichenau kolostorból származik, a bodeni tó mel-